

SPIS RZECZY

Od autora	9
---------------------	---

ZAGADNIENIA WSTĘPNE

I. CO TO JEST FILOZOFIA?	13
Dwie funkcje wszelkiej nauki * Poznawcza funkcja filozofii * Praktyczne funkcje filozofii * Podwójne uwarunkowanie rozwoju filozofii * Filozofia i specjalizacja	
II. PROBLEMY I KIERUNKI FILOZOFII	33
Rola problemów w myśleniu i w budowie nauki * Główne etapy rozwoju problematyki filozoficznej * Kierunki filozofii * Kryteria wyboru kierunku studiów	
III. STRUKTURA FILOZOFII	56
Ontologia * <u>Teoria poznania</u> * Filozofia człowieka i rozwoju społecznego * <u>Struktura filozofii marksistowskiej</u>	
IV. POWSTANIE I EWOLUCJA TREŚCI FILOZOFII	62
Przedfilozoficzna struktura kultury ludzkiej * Narodziny filozofii * Etymologiczne i realne znaczenie słowa „filozofia” * Rozwój realnej treści słowa „filozofia”	

ONTOLOGIA

I. KIERUNKI FILOZOFII (ONTOLOGII)	77
Pluralizm i dualizm * <u>Monizm</u> * Idealizm obiektywny * Idealizm subiektywny * <u>Materializm</u>	

II. POJĘCIE MATERII 108

Geneza i interpretacja problemu * Różne pojmowanie materii * Rozwój atrybutywistycznej koncepcji materii * Marksistowskie pojęcie materii * Jedność materialna świata

III. PRZESTRZENNO-CZASOWE ISTNIENIE MATERII 138

Ogólne pojęcie przestrzeni i czasu * Czas i przestrzeń jako przedmiot różnych dyscyplin naukowych * Główne koncepcje czasu i przestrzeni * Nauka współczesna podtrzymuje teorię atrybutywistyczno-relatywistyczną

IV. RUCH — ATRYBUT MATERII 161

Treść pojęcia „ruch” * Źródło zmienności rzeczy * Spór o zmienność rzeczy

V. ZAGADNIENIE POCZĄTKU WSZECHŚWIATA. . . 175

VI. ZAGADNIENIA ROZWOJU 183

Pojęcie rozwoju * Antyewolucjonizm przeddziewiętnastowiecznej myśli * Narodziny ewolucjonizmu w naukach przyrodniczych * Filozofia rozwoju * Prawa rozwoju (prawa dialektyki)

VII. POJĘCIE ZWIĄZKU PRZYZCYNOWEGO 199

Zasada przyczynowości i wszechzwiązków zjawisk * Zależność funkcyjna * Pojęcie związku przyczynowego * Jednoznaczne i wieloznaczne zależności przyczynowe * Przypadek i konieczność

VIII. DETERMINIZM A INDETERMINIZM 218

Determinizm mitologiczno-religijny * Determinizm naukowy

IX. DETERMINIZM A ZAGADNIENIE WOLNOŚCI. . . 231

Wolność woli * Wolność działania * Wolność a determinizm

X. KAUZALIZM I FINALIZM 235

Znaczenie terminów „kauzalizm” i „finalizm” * Celowy charakter działalności ludzkiej * Antropomorfizm — przy-

czyną błędnego stawiania pytań * Antropomorfizm i teleologizm filozofii Arystotelesa * Darwinizm — klasyczny przykład skuteczności kauza'izmu * Granice poprawności pytań celowościowych * Krytyka teleologii

XI. MATERIA A PSYCHIKA 252

Naukowe i pozanaukowe ujmowanie psychiki * Zjawiska psychiczne * Problem psychofizyczny * Dwa przeciwstawne kierunki rozstrzygania problemu psychofizycznego * Materializm dialektyczny wobec problemu psychofizycznego * Psychika ludzka a psychika zwierzęca * Społeczne uwarunkowanie psychiki ludzkiej

GNOZEOLOGIA

I. POJĘCIE ZACHOWANIA SIĘ 273

Zachowanie się w szerokim sensie * Regulacyjne zachowanie się * Homeostatyczne lub pseudocelowe zachowanie się * Prospektywne zachowanie się * Różne stopnie prognozy * Warunki swoiście ludzkiego zachowania się

II. CAŁOŚCIOWY CHARAKTER LUDZKIEGO ZACHOWANIA SIĘ 285

Fizyczne, materialne współdziałanie człowieka z przyrodą * Myśl jako czynnik regulujący współdziałanie materialne człowieka z przyrodą * Społeczny charakter ludzkiego zachowania się * Społeczny charakter procesu poznawczego * Całościowy charakter ludzkiego zachowania się

III. OBIEKTYWNE REZULTATY LUDZKIEJ AKTYWNOŚCI 296

Technika * Nauka * Typy rozumowania

IV. CZŁOWIEK — PODMIOT POZNAWANIA I TWÓRCA NAUKI 322

Od czynu do myśli * Władze poznawcze człowieka * Struktura i funkcjonowanie zmysłów * Treści przeżyć psychicznych * Całościowe funkcjonowanie psychiki

V. POZNAWCZE TREŚCI PRZEŻYĆ PSYCHICZNYCH, CZYLI ZAGADNIENIE PRZEDMIOTU LUDZKIEJ WIEDZY 339

Treść poznawcza przeżyć zmysłowych, przedmiot przeżyć zmysłowych * Przedmiot wiedzy ogólnej

VI. SPÓR O ŹRÓDŁA WIEDZY	361
Zagadnienie genezy treści poznawczych * Zagadnienie źródeł wiedzy naukowej	
VII. OBSERWACJA I OPIS	381
Postrzeganie a obserwacja * Powtarzalność wyników obserwacji * Jakościowe i ilościowe rezultaty obserwacji * Technika obserwacji * Technika obserwacji zmienia charakter obserwacji	
VIII. USTALANIE ZALEŻNOŚCI MIĘDZY FAKTAMI	391
Zadania metody * Ogólna charakterystyka metody * Kanyony Milla	
IX. STRUKTURA I FUNKCJA TEORII NAUKOWEJ	401
Wstępne określenie pojęcia „teoria” * Przykłady teorii * Ogólne określenia abstrakcyjne * Budowa systemu teoretycznego	
X. SPRAWDZANIE TEORII — HIPOTEZ	415
Sprawdzanie teoretyczne * Sprawdzanie empiryczne (eksperyment)	
XI. TEORIA PRAWDY	429
Poszukiwanie wiedzy absolutnej * Dogmatyzm i sceptycyzm * Wartość wiedzy cząstkowej * Prawda względna i absolutna * Prawda obiektywna * Nieklasyczne definicje prawdy * Istota prawdy i kryterium prawdy	
XII. PERSPEKTYWY ROZWOJU NAUKI	467
„Ignorabimus” Du Bois-Reymonda * Przesłanki współczesnych rozważań o granicach rozwoju nauki * Krytyczna analiza pesymistycznych teorii	
Indeks nazwisk	481